

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 31. března 2010 (20.04)
(OR. fr)**

8176/10

**Interinstitucionální spis:
2010/0067 (CNS)**

**JUSTCIV 57
JAI 271**

NÁVRH

Odesílatel:	Evropská komise
Ze dne:	26. března 2010
Předmět:	Návrh nařízení Rady, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky

Delegace nalezou v příloze návrh Komise podaný s průvodním dopisem Jordiho AYETA PUIGARNAUA, ředitele, pro Pierra de BOISSIEUA, generálního tajemníka Rady Evropské unie.

Příloha: KOM(2010) 105 v konečném znění

EVROPSKÁ KOMISE

Bruselu 24.3.2010
KOM(2010) 105 v konečném znění

2010/0067 (CNS)

Návrh

NAŘÍZENÍ RADY (EU),

**kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu
a rozluky**

[KOM(2010) 104 v konečném znění]

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. Úvod

1.1 Vývoj návrhu

Dne 17. července 2006 přijala Komise na základě čl. 61 písm. c) a čl. 67 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství (nyní čl. 81 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie) návrh nařízení Rady¹, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2201/2003², pokud jde o příslušnost, a zavádí se pravidla pro rozhodné právo ve věcech manželských („Řím III“). Toto nařízení měla Rada přijmout jednomyslným rozhodnutím po konzultaci s Evropským parlamentem. Evropský parlament vydal k tomuto návrhu stanovisko dne 21. října 2008³.

Návrh Komise byl posuzován ve Výboru pro otázky občanského práva (Řím III) od října 2006. Výbor však nebyl schopen dospět k jednomyslnosti ani co se týče všech navrhovaných řešení týkajících se pravidel rozhodného práva v rámci nařízení, ani co se týče navrhovaných odchylek. Ve dnech 5. a 6. června 2008 tudíž Rada vzala na vědomí, že v otázce pokroku ohledně nařízení Řím III nebylo dosaženo jednotného postoje a že existují nepřekonatelné překážky, které brání tomu, aby bylo jednotného postoje dosaženo v této chvíli nebo v blízké budoucnosti. Konstatovala, že cílů Řím III nebylo za použití příslušných ustanovení smluv v přiměřené lhůtě možno dosáhnout.

Rada dne 25. července 2008 vzala na vědomí, že nejméně osm členských států hodlá vyzvat Komisi, aby předložila návrh posílené spolupráce, a že další členské státy by se do ní na návrh Komise mohly zapojit, dále že pouze na základě oficiálního pověření Komise těmito členskými státy by návrh Komise byl použitelný a každá delegace by se mohla definitivně rozhodnout ohledně vhodnosti posílené spolupráce a své účasti na ní, že případná výzva nejméně osmi členských států Komisi k předložení návrhu posílené spolupráce není na újmu dalšímu postupu ani především souhlasu Rady, k jehož vyslovení bude vyzvána.

Ve dnech 28. července a 12. srpna 2008 a 12. ledna 2009 zaslalo deset členských států⁴ Komisi žádost, v níž uvedly, že hodlají mezi sebou navázat posílenou spolupráci v oblasti rozhodného práva ve věcech manželských, a žádají, aby Komise předložila za tímto účelem návrh Radě. Řecko dne 3. března 2010 svou žádost stáhlo.

Návrh rozhodnutí Rady, které povoluje posílenou spolupráci v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky, a tento návrh nařízení Rady, jímž se zavádí posílená spolupráce, které Komise přijala současně, jsou odpovědí Komise na žádost devíti členských států (dále jen „zúčastněné členské státy“). Návrh rozhodnutí Rady obsahuje podrobné posouzení právních podmínek a vhodnosti zavedení posílené spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

¹ KOM(2006) 399.

² Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, Úř. věst. L 338, 23.12.2003, s. 1.

³ Úř. věst. C 15 E, 21.1.2010, s. 128.

⁴ Bulharsko, Řecko, Španělsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Maďarsko, Rakousko, Rumunsko a Slovinsko.

2. Odůvodnění a cíle návrhu

2.1 Posílení právní jistoty a předvídatelnosti

U řízení v manželských věcech mezinárodní povahy jsou značné rozdíly ve vnitrostátním právu, zejména pokud jde o zákonné kolizní normy, zdrojem značné právní nejistoty. Značná různost a složitost vnitrostátních kolizních norem působí „mezinárodním“ manželským párům značné potíže při předvídání, které právo bude použito pro jejich rozvodové řízení nebo rozluky. Zúčastněné členské státy ostatně nenabízí manželským párům pro tato řízení možnost volby rozhodného práva, což může vést k použití práva, na něž mají manželé pouze nepatrnou vazbu, a k výsledku, který neodpovídá jejich oprávněnému očekávání. Tento stav rovněž nepodporuje dosažení řešení dohodou.

Vzhledem k příslušným částem důvodové zprávy k návrhu nařízení Komise ze dne 17. července 2006 („Řím III“) je cílem tohoto návrhu nařízení vytvoření jasného právního rámce uvnitř Evropské unie, který by zahrnoval rozhodné právo ve věcech rozvodu a rozluky a poskytoval stranám určitou svobodu volby ohledně rozhodného práva. Opatření posílené spolupráce se na rozdíl od původního návrhu Komise týká pouze rozhodného práva, a nikoli soudní příslušnosti, aby nebylo dotčeno právo Evropské unie, to jest nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, kterou hodlal původní návrh změnit. Přestože ustanovení k otázkám občanského práva (Řím III)⁵, která vložila Komise, obsahovala i článek 20e odst. 1, tento článek nebyl do tohoto návrhu nařízení zahrnut. Tento článek totiž obsahuje v podstatě pravidlo o soudní příslušnosti a úzce navazuje na článek 7a o nezbytném právu soudní příslušnosti, který byl rovněž vypuštěn, neboť se také týkal soudní příslušnosti.

2.2 Zvýšení flexibility zavedením určité autonomie stran

Autonomie stran v manželských věcech je v současné době krajně omezená. Návrh zvyšuje pružnost právního rámce tím, že poskytuje manželským párům určitou možnost zvolit jiné rozhodné právo pro jejich rozvodové řízení nebo rozluky. Volba manželských párů se omezuje na právní předpisy, na něž má manželství úzkou vazbu, aby se zamezilo použití právních předpisů, na něž mají manželské páry pouze volnou nebo vůbec žádnou vazbu.

Umožnit manželským párům, aby se na těchto bodech dohodly, bude zvláště užitečné v případech, kdy se manželé rozvádějí na základě vzájemné dohody. Dotyčné manželské páry tak budou výrazně podněcovány, aby předem uspořádaly důsledky případného zrušení manželských pout, a budou podporovány smírné rozvody, což má klíčový význam pro manželství s dětmi. Nařízení „Řím III“ by se podílelo rovněž na integraci příslušníků jiných států tím, že by jim poskytlo možnost řídit se právem jejich nového místa bydliště namísto práva jejich původní státní příslušnosti.

Zavádějí se zvláštní záruky pro to, aby si manželské páry uvědomily důsledky své volby, a pro poskytnutí ochrany zranitelnějšímu z manželů.

2.3 Zabránění „jednomu z manželů v nepřiměřeném spěchu k soudu“

Návrh nakonec řeší problém „nepřiměřeného spěchu k soudu“ jednoho z manželů, to jest situaci, kdy jeden z manželů žádá o rozvod dříve než ten druhý kvůli tomu, aby se řízení řídilo určitým právem, které považuje za vhodnější pro ochranu svých zájmů. To může vést

⁵ Viz dokument Rady Evropské unie č. 9712/08.

k použití právních předpisů, s nimiž není druhý z manželů výrazně svázán nebo které nepřihlízejí k jeho zájmům, což dále komplikuje snahy o smír a neposkytuje dostatek času pro mediaci.

Zavedení harmonizovaných kolizních norem s velkou pravděpodobností sníží riziko „nepřiměřeného spěchu k soudu“, protože by všechny projednávající soudy v některém ze zúčastněných členských států uplatnily právní předpisy určené na základě společných pravidel.

V případě, že nedojde k volbě rozhodného práva, by toto nařízení mělo zavést harmonizované kolizní normy založené na základě různých kolizních kritérií, při současném upřednostnění právních předpisů místa obvyklého bydliště manželů, čímž bude zaručeno, že se řízení ve věcech rozvodu a rozluky bude řídit právními předpisy, na něž mají manželé úzkou vazbu. Tím bude výrazně posílena právní jistota a předvídatelnost jak pro dotyčné manželské páry, tak pro právní odborníky.

Pravidlo týkající se rozhodného práva v případě, že nedojde k volbě, je určeno k ochraně zranitelnějšího z manželů, jelikož upřednostňuje použití práva místa obvyklého bydliště rodiny před rozchodem bez ohledu na soud, na nějž se obrátil jeden z manželů. Umožnilo by tudíž manželským párům snadno předvídat, jakým právem se bude jejich rozvodové řízení nebo rozluka řídit.

3. Konzultace zúčastněných stran a analýza dopadu opatření posílené spolupráce

Zveřejnění návrhu Komise z července 2006 předcházela zevrubná konzultace zúčastněných stran. Poslední znění, vzešlé z jednání Rady, které Komise částečně převzala do svého návrhu, se výrazně neliší od návrhu Komise z července 2006. Tato verze totiž zachovává stejná principiální řešení ohledně rozhodného práva pro rozvod a rozluku (například volbu rozhodného práva, místo obvyklého bydliště manželů jako hlavní kolizní kritérium, výhradu veřejného pořádku atd.).

Komise spolu s původním návrhem z července 2006 vypracovala studii dopadu, která je nadále podstatná v otázce rozhodného práva a bude sloužit jako odkaz⁶. Tento návrh Komise zavádí posílenou spolupráci v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. Postupy posílené spolupráce lze použít pouze jako „poslední prostředek“ podle čl. 20 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii. Komise tak může navrhnout posílenou spolupráci a Rada může vyslovit souhlas pouze v záležitostech, o nichž Rada již jednala a u nichž došla k závěru, že nelze nalézt jiné řešení, neboť „cílů této spolupráce nelze dosáhnout v přiměřené lhůtě Unii jako celkem“. Z toho vyplývá, že Komise nemůže měnit ani oblast posílené spolupráce, v daném případě rozhodné právo ve věcech rozvodu a rozluky, ani základní pravidla týkající se nástroje, obsažená v posledním znění dokumentu projednávaného v Radě. Obsah návrhu Komise, který zavádí posílenou spolupráci, je navíc omezen působností upřesněnou v žádostech zúčastněných členských států o posílenou spolupráci, tedy na rozhodné právo ve věcech manželských. V tomto případě tedy nová studie dopadu v téže záležitosti zřejmě není účelná.

⁶ SEK(2006) 949.

4. Právní okolnosti návrhu

4.1 Právní základ

Právním základem tohoto návrhu je čl. 81 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, který propůjčuje Radě pravomoc k přijímání opatření v oblasti rodinného práva s mezinárodním prvkem po konzultaci s Evropským parlamentem.

Návrh se týká rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky. Tyto otázky spadají do rodinného práva. Pravidla v návrhu, která se týkají se rozhodného práva, se uplatňují pouze v situacích mezinárodní povahy, to jest například v takových, kdy oba manželé mají odlišné státní příslušnosti, mají místo bydliště v různých členských státech nebo v členském státě, z něž alespoň jeden z nich nepochází. Tímto byl tedy splněn požadavek existence mezinárodního prvku zakotvený v čl. 81 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.

4.2 Zásada subsidiarity

Cílů návrhu lze dosáhnout pouze na úrovni Evropské unie v podobě společných pravidel ve věci rozhodného práva, v tomto případě prostřednictvím posílené spolupráce. Tyto kolizní normy musejí být totožné, aby bylo dosaženo cílů návrhu, to znamená aby byla občanům zajištěna posílená právní jistota, předvídatelnost a flexibilita. Samostatné jednání členských států by tedy bylo v rozporu s těmito cíli. V současnosti mezi členskými státy neexistuje žádná platná mezinárodní úmluva, která se týká rozhodného práva v manželských věcech. Veřejná diskuze o návrhu Komise z července 2006 a studie dopadu odhalily rozsah problémů, jimiž se tento návrh zabývá a které se každoročně týkají desítek tisíc občanů. Vzhledem k povaze a rozsahu problému lze cílů dosáhnout pouze na úrovni Evropské unie.

4.3 Zásada proporcionality

Návrh je v souladu se zásadou proporcionality, neboť se striktně omezuje na to, co je nezbytné k dosažení jeho cílů. Není spojen s žádnými novými finančními nebo správními povinnostmi občanů a příslušnou státní správu zatěžuje navíc pouze velmi omezeně.

4.4 Volba nástroje

Povaha a cíl návrhu vyžadují formu nařízení. Nutnost právní jistoty a předvídatelnosti volá po jasnosti a jednotnosti pravidel. Navrhovaná pravidla ohledně soudní příslušnosti a rozhodného práva jsou jasná a podrobná a nevyžadují již další provedení ve vnitrostátních právních předpisech. V případě, že by byl členským státům ponechán prostor pro zvážení ohledně provedení těchto pravidel, by bylo ohroženo dosažení cílů v podobě právní jistoty a předvídatelnosti.

4.5 Postavení Spojeného království, Irska a Dánska

Spojené království a Irsko se budou podílet na spolupráci v záležitostech spadajících do hlavy V části 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, pouze pokud vyjádří své přání účastnit se v souladu s článkem 3 Protokolu o postavení Spojeného království a Irska z hlediska prostoru svobody, bezpečnosti a práva, připojeného ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie. Dánsko se nepodílí na přijímání navrhovaného nařízení, proto podle článků 1 a 2 Protokolu o postavení Dánska, který tvoří přílohu Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie, pro ně není závazné ani použitelné.

5. Dopad na rozpočet, zjednodušení a soudržnost s ostatními politikami Evropské unie

5.1 Dopad na rozpočet

Návrh nemá žádný dopad na rozpočet Evropské unie.

5.2 Zjednodušení

Návrh zjednodušuje administrativní postupy ve prospěch občanů i právních odborníků. Harmonizace kolizních norem zejména zásadním způsobem zjednoduší situaci občanů a právních odborníků, kteří budou moci určit rozhodné právo na základě jediného souboru norem, který nahradí stávající vnitrostátní kolizní normy zúčastněných členských států.

5.3 Soudržnost s ostatními politikami a cíli Evropské unie

Návrh zachovává základní práva a řídí se uznávanými zásadami, zejména Listinou základních práv Evropské unie jakožto obecnými zásadami práva Evropské unie.

6. Komentáře k článkům

Článek 1

Navrhované nařízení se týká všech situací, v nichž dochází ke konfliktu zákonů, to jest situací, které mohou obsahovat jeden či více prvků právního postavení cizinců ve vztahu k vnitrostátnímu sociálnímu životu určité země a které mohou zahrnovat několik právních systémů. Uplatňuje se tedy pouze v situacích mezinárodní povahy, například tehdy, jsou-li manželé, kteří mají odlišnou státní příslušnost nebo žijí v různých členských státech nebo ve státě, z nějž alespoň jeden z nich nepochází („mezinárodní manželství“).

Navrhovaná pravidla ve věci rozhodného práva se omezují na rozvod a rozluku a nevztahují se na prohlášení manželství za neplatné, pro něž jsou jak autonomie stran, tak volba jiných právních předpisů než práva projednávajícího soudu považovány za nevhodné. Pokud jde o pravidla ohledně soudní příslušnosti, prohlášení manželství za neplatné se řídí nařízením Rady (ES) č. 2201/2003, stejně jako rozvod a rozluka.

Článek 2

Toto nařízení je podle článku 2 všeobecné povahy, to znamená, že jeho jednotná pravidla ohledně kolizních norem mohou libovolně určit právo zúčastněného členského státu, nezúčastněného členského státu nebo státu, který není členem Evropské unie. Jedná se o zásadu pevně zakotvenou v pozitivním právu kolizních norem, které se nachází již v Římské úmluvě z roku 1980, v úmluvách uzavřených v rámci Haagské konference, jakož i ve vnitrostátních pravidlech kolizních norem zúčastněných členských států. Do textu byly včleněny ochranné doložky k zamezení použití cizích právních předpisů o rozvodu nebo rozluce, neslučitelných se společnými hodnotami Evropské unie. V případě, že jsou určeny právní předpisy jiného členského státu, Evropská soudní síť pro občanské a obchodní věci může napomáhat soudům při zjišťování obsahu zahraničního práva.

Článek 3

Převážná většina vnitrostátních kolizních norem předpokládá v dané situaci pouze jediné řešení. Návrh usiluje o posílení flexibility manželů tím, že jim umožňuje vybrat si rozhodné právo pro rozvod a rozluku. Bude možno volit pouze takové právní předpisy, k nimž mají manželé úzkou vazbu z důvodu jejich místa obvyklého bydliště nebo posledního společného místa obvyklého bydliště, pokud v něm jeden z nich stále sídlí, státní příslušnosti jednoho z manželů a práva místa soudu.

Na rozluku a rozvod by se měly uplatňovat tytéž kolizní normy, protože rozluka v mnoha případech nezbytně rozvodu předchází. Zúčastněné členské státy, které uznávají rozluku, na ni i na rozvod uplatňují stejné kolizní normy.

Tímto zvýšením autonomie stran získají manželé větší právní jistotu a předvídatelnost. Aby se bylo zajištěno, že manželé si uvědomují důsledky své volby a aby byla poskytnuta ochrana zranitelnějšímu z manželů, je třeba dodržet určité formální požadavky. Komise sdílí názor Evropského parlamentu, podle něhož bylo třeba zabránit tomu, aby volba rozhodného práva stran vedla k použití práva odporujícího základním právům a právu Evropské unie. Dokument tudíž omezuje volbu stran na cizí právní předpisy o rozvodu a rozluce, které jsou slučitelné se společnými hodnotami Evropské unie.

Článek 4

V případě, že si manželé nezvolí rozhodné právo, určí se na základě různých kolizních kritérií, z nichž místo obvyklého bydliště manželů stojí na prvním místě. Toto jednotné pravidlo zaručuje právní jistotu a předvídatelnost. Zavedení harmonizovaných kolizních norem by mělo výrazně snížit riziko „nepřiměřeného spěchu k soudu“, protože všechny projednávající soudy v některém ze zúčastněných členských států by uplatnily stejné právní předpisy určené na základě společných pravidel.

Skutečnost, že toto pravidlo se zakládá v první řadě na místě obvyklého bydliště manželů, popřípadě na jejich posledním obvyklém bydlišti, pokud v něm jeden z nich stále sídlí, bude mít ve velké většině případů za následek použití právních předpisů projednávajícího soudu (nikoli však vždy, zejména pokud se jeden z manželů vrátí domů a předá věc soudu podle pravidel o soudní příslušnosti stanovených nařízením Rady (ES) č. 2201/2003). Případy použití cizího práva budou tudíž omezeny.

Článek 5

Jedná se o pravidlo zabráňující diskriminaci. V určitých situacích, kdy rozhodné právo neupravuje rozvod, nebo kdy rozhodné právo jednomu z manželů nezajišťuje rovnost přístupu k rozvodu nebo k rozluce z důvodu jeho pohlaví, by mělo být použito právo projednávajícího soudu.

Článek 6

Umožnit zpětný a další odkaz by znamenalo ohrozit právní jistotu. Určení práva na základě jednotných kolizních norem v důsledku znamená stanovení použitelnosti hmotněprávních předpisů tohoto právního řádu, a nikoliv jeho pravidel mezinárodního práva soukromého.

Článek 7

Mechanismus výhrady veřejného pořádku umožňuje soudu, aby nebral v úvahu pravidla týkající se cizího práva určeného kolizní normou v případě, že by uplatnění cizího práva v daném případě bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem státu, jehož soud ve věci jedná. Slovo „zjevně“ znamená, že použití výhrady veřejného pořádku musí být výjimečné.

Článek 8

Je-li stát složen z více územních jednotek, které mají vlastní hmotněprávní předpisy ve věcech rozvodu a rozluky, toto nařízení je rovněž nutno použít na kolizi právních předpisů mezi těmito územními jednotkami, aby byla zaručena právní jistota, předvídatelnost a jednotné používání pravidel Evropské unie na všechny situace, v nichž dochází ke kolizi právních předpisů.

Článek 9

Toto ustanovení zajišťuje občanům transparentnost pravidel používaných pro uzavření manželství v zúčastněných členských státech. Komise jim poskytne tyto informace na webových stránkách Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci.

Článek 10

Tento článek upravuje časovou působnost nástroje.

Článek 11

Navrhovaná ustanovení usilují o dosažení náležité rovnováhy mezi dodržováním mezinárodních závazků zúčastněných členských států a cílem vytvořit skutečný evropský prostor práva. Odstavec 1 umožňuje zúčastněným členským státům, aby i nadále uplatňovaly kolizní normy obsažené v dvojstranných nebo mnohostranných úmluvách, jejichž jsou smluvními stranami v okamžiku přijetí nařízení. Nicméně existence dvou souběžných režimů (tedy skutečnost, že některé zúčastněné členské státy uplatňují pravidla podle úmluv, které podepsaly, a jiné členské zúčastněné členské státy uplatňují pravidla navrhovaného nařízení) by byla v rozporu s řádným fungováním evropského prostoru práva.

Články 12 a 13

V případě článků týkajících se revize nástroje, jeho vstupu v platnost a jeho provádění se jedná o převzetí standardních ustanovení.

Návrh

NAŘÍZENÍ RADY (EU)

kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky

RADA EVROPSKÉ UNIE

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, zejména její čl. 81 odst. 3,

s ohledem na rozhodnutí [...] Rady ze dne [...], jímž se schvaluje posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky⁷,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po předání předlohy legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu⁸,

s ohledem na stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru⁹,

rozhodla v souladu se zvláštním legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- 1) Evropská unie si stanovila za cíl zachovávat a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob. Pro postupné vytváření tohoto prostoru musí Evropská unie přijmout opatření v oblasti justiční spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem.
- 2) Rada v souladu s čl. 81 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie přijala opatření ohledně rodinného práva s mezinárodním prvkem.

⁷ Úř. věst. L [...] ze dne [...], s. [...].

⁸ Úř. věst. C [...] ze dne [...], s. [...].

⁹ Úř. věst. C [...] ze dne [...], s. [...].

- 3) Komise předložila dne 14. března 2005 zelenou knihu o rozhodném právu a příslušnosti soudů v rozvodových záležitostech. Tato zelená kniha vyvolala širokou veřejnou diskusi o možných řešeních problémů, které by mohly za současného stavu nastat.
- 4) Komise dne 17. července 2006 předložila návrh nařízení, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, pokud jde o příslušnost, a zavádí se pravidla pro rozhodné právo ve věcech manželských.
- 5) Rada na zasedání v Lucemburku ve dnech 5. a 6. června 2008 došla k závěru, že nebylo dosaženo jednotného postoje ohledně tohoto návrhu a že existují nepřekonatelné překážky, které v této chvíli i v blízké budoucnosti brání tomu, aby bylo jakéhokoli jednotného postoje dosaženo. Konstatovala, že cílů návrhu nebylo za použití příslušných ustanovení smluv v přiměřené lhůtě možno dosáhnout.
- 6) Bulharsko, Řecko, Španělsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Maďarsko, Rakousko, Rumunsko a Slovinsko předložily později Komisi žádost, v níž uvedly, že hodlají navázat mezi sebou posílenou spolupráci v oblasti práva rozhodného ve věcech manželských, a vyzvaly Komisi, aby předložila za tímto účelem návrh Radě. Řecko dne 3. března 2010 svou žádost stáhlo.
- 7) Rada přijala dne [...] rozhodnutí [...], kterým se schvaluje posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.
- 8) Podle čl. 328 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie je posílená spolupráce při navázání otevřena všem členským státům, s výhradou dodržení případných podmínek účasti stanovených povolujícím rozhodnutím. Je jim rovněž otevřená kdykoli, s výhradou dodržení, kromě uvedených podmínek, aktů již přijatých v jejím rámci.
- 9) Toto nařízení má vytvořit jasný a úplný právní rámec pro rozhodné právo ve věcech rozvodu a rozluky v zúčastněných členských státech a zaručit občanům přiměřená řešení v oblasti právní jistoty, předvídatelnosti a flexibility, a zabránit tomu, aby jeden z manželů požádal o rozvod dříve než ten druhý kvůli tomu, aby se řízení řídilo určitým právem, které považuje za vhodnější pro ochranu svých zájmů.
- 10) Za účelem řádného vymezení územní působnosti tohoto nařízení je třeba určit členské státy, které se budou účastnit na posílené spolupráci.
- 11) Toto nařízení by se mělo použít bez ohledu na povahu soudu, který se sporem zabývá.
- 12) Aby manželé měli možnost zvolit rozhodné právo, na něž mají úzkou vazbu, nebo v případě, že nedojde k volbě, aby se toto právo použilo na jejich rozvod nebo rozluky, mělo by se toto právo použít, i když není právem některého členského státu. V případě, že je určeno právo jiného členského státu, sít' vytvořená rozhodnutím Rady 2001/470/ES ze dne 28. května 2001 o vytvoření Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci¹⁰, může napomáhat soudům při zjišťování obsahu zahraničního práva.

¹⁰ Úř. věst. L 174, 27.6.2001, s. 25.

- 13) Zvýšení mobility občanů vyžaduje jednak větší flexibilitu, jednak větší právní jistotu. Aby toto nařízení odpovídalo tomuto cíli, musí posílit autonomii stran ve věcech rozvodu a rozluky a ponechat jim při jejich rozvodu nebo rozluce určitou možnost volby rozhodného práva. Tato možnost by neměla být rozšířena na prohlášení manželství za neplatné, které má úzkou vazbu na podmínky platnosti manželství a pro něž není autonomie stran vhodná.
- 14) Manželé by měli mít možnost zvolit právo země, k níž mají zvláštní vazby, nebo právo místa soudu jako rozhodné právo pro rozvod a rozluky. Právo, které manželé zvolí, musí být v souladu se základními právy zakotvenými ve smlouvách a v Listině základních práv Evropské unie. Možnost volby rozhodného práva pro rozvod a rozluky nesmí být na újmu nejlepšího zájmu dítěte.
- 15) Pro manžele je důležité, aby před určením rozhodného práva měli přístup k aktuálním informacím o zásadních aspektech vnitrostátních právních předpisů, právních předpisů Evropské unie a vedení sporu ve věcech rozvodu a rozluky. Komise za účelem zaručení přístupu k příslušným kvalitním informacím tyto informace pravidelně aktualizuje a vkládá je do informačního systému založeného na internetu a určeného veřejnosti, vytvořeného rozhodnutím Rady 2001/470/ES.
- 16) Zasvěcená volba obou manželů je hlavní zásadou tohoto nařízení. Každý z manželů by měl přesně vědět, jaké jsou právní a společenské důsledky volby rozhodného práva. Možnost zvolit rozhodné právo po vzájemné dohodě nesmí být na újmu práv a rovnosti vyhlídek obou manželů. V tomto ohledu by si vnitrostátní soudy měly být vědomy důležitosti zasvěcené volby obou manželů ohledně právních důsledků dohody o volbě rozhodného práva.
- 17) Měly by být vytvořeny určité záruky pro to, aby si manželské páry uvědomily důsledky své volby. Dohoda o volbě rozhodného práva by přinejmenším měla být vyhotovena písemně, datována a podepsána oběma stranami. Pokud však právo zúčastněného členského státu, v němž mají oba manželé místo obvyklého bydliště, obsahuje doplňující formální pravidla, je třeba tato pravidla dodržovat. Tato doplňující formální pravidla mohou existovat například v zúčastněném členském státě, v němž je dohoda součástí manželské smlouvy.
- 18) Dohodu o určení rozhodného práva by mělo být možno uzavřít a měnit nejpozději při předání věci soudu, nebo dokonce i v průběhu soudního řízení, pokud tak stanoví právo místa soudu. V tomto případě stačí, aby soud zaprotokoloval určení v souladu s právem místa soudu.
- 19) Nedojde-li k volbě rozhodného práva, toto nařízení by mělo stanovit harmonizované kolizní normy na základě různých kolizních kritérií založených na úzké vazbě mezi manželi a dotyčným právem s ohledem na zaručení právní jistoty a předvídatelnosti a zabránit tomu, aby jeden z manželů požádal o rozvod dříve než ten druhý kvůli tomu, aby se řízení řídilo určitým právem, které považuje za vhodnější pro ochranu svých zájmů. Tato kolizní kritéria byla zvolena tak, aby se řízení ve věcech rozvodu nebo rozluky řídilo právem, k němuž mají manželé úzkou vazbu, a zakládají se v první řadě na právu v místě obvyklého bydliště.
- 20) V určitých situacích by však měly být použity právní předpisy soudu, který se věci zabývá, zejména v případě, kdy rozhodné právo neupravuje rozvod, nebo kdy

rozhodné právo jednomu z manželů nezajišťuje rovnost přístupu k rozvodu nebo k rozluce z důvodu jeho pohlaví.

- 21) Za výjimečných okolností by měly důvody veřejného pořádku umožnit soudům zúčastněných členských států, aby vyloučily cizí právo, pokud by jeho použití v konkrétním případě bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem místa, jehož soud ve věci jedná. Soudy by nicméně neměly mít možnost použít výhradu veřejného pořádku, aby vyloučily právo jiného členského státu, pokud by to odporovalo Listině základních práv Evropské unie, zejména jejímu článku 21, který zakazuje jakoukoli diskriminaci.
- 22) Protože v některých státech a v zúčastněných členských státech existují vedle sebe dva nebo více právních systémů nebo souborů pravidel vztahujících se k otázkám, které upravuje toto nařízení, je zapotřebí stanovit, v jaké míře se ustanovení tohoto nařízení použijí v rámci různých územních jednotek těchto států a zúčastněných členských států.
- 23) Členské státy jednající samostatně nemohou z důvodu rozsahu a účinků tohoto nařízení v uspokojivě plnit jeho cíle, které se týkají mezinárodního řízení v manželských věcech, to znamená posílení právní jistoty, předvídatelnosti a flexibility, a tudíž usnadnění svobodného pohybu osob uvnitř Evropské unie. V souladu se zásadou subsidiarity zakotvenou v článku 5 Smlouvy o Evropské unii proto mohou tyto cíle být lépe plněny na úrovni Unie, v tomto případě cestou posílené spolupráce mezi těmito členskými státy. V souladu se zásadou proporcionality ve smyslu výše uvedeného článku nepřekračuje toto nařízení rozsah toho, co je nezbytné k dosažení těchto cílů.
- 24) Toto nařízení ctí základní práva a dodržuje zásady stanovené Listinou základních práv Evropské unie, zvláště jejího článku 21, který zakazuje jakoukoli diskriminaci, zejména podle pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického nebo sociálního původu, genetických vlastností, jazyka, víry nebo přesvědčení, politických názorů či jakýchkoli jiných názorů, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, původu, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Soudy zúčastněných členských států musejí používat toto nařízení za dodržování těchto práv a zásad.

PŘIJALA TOTO NAŘÍZENÍ:

Kapitola I - Působnost nařízení

Článek 1 Věcná působnost

1. Toto nařízení se vztahuje na rozvod a rozluky v situacích, kdy dochází ke kolizi právních předpisů.
2. Pro účely tohoto nařízení se pod pojmem „zúčastněný členský stát“ rozumí členský stát, který se podílí na posílené spolupráci v oblasti rozhodného práva ve věci rozvodu a rozluky podle rozhodnutí [Rady [...] ze dne [...], kterým se schvaluje posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky].

Článek 2
Všeobecná povaha

Právo určené tímto nařízením se použije i v případě, že není právem některého zúčastněného členského státu.

**Kapitola II - Jednotná pravidla ohledně rozhodného práva
ve věcech rozvodu a rozluky**

Článek 3
Volba rozhodného práva stran

1. Manželé si mohou po vzájemné dohodě zvolit z následujících rozhodných práv ve věcech rozvodu a rozluky, pokud je zvolené právo v souladu se základními právy zakotvenými ve smlouvách a v Listině základních práv Evropské unie a se zásadou veřejného pořádku:

- a) právo státu, v němž mají manželé místo obvyklého bydliště v době uzavření dohody;
- b) právo státu, v němž měli manželé naposled místo obvyklého bydliště, pokud zde v době uzavření dohody jeden z nich ještě sídlí;
- c) právo státu, jehož je některý z manželů v době uzavření dohody státním příslušníkem;
- d) právo místa soudu.

2. Aniž je dotčen odstavec 4, lze dohodu o určení rozhodného práva uzavřít a měnit kdykoli, nejpozději však při předání věci soudu.

3. Dohoda uvedená v odstavci 2 bude vyhotovena písemně, datována a podepsána oběma stranami. Písemné formě jsou rovnocenná veškerá sdělení elektronickými prostředky, která umožňují trvalý záznam dohody.

Pokud však právo zúčastněného členského státu, v němž mají oba manželé místo obvyklého bydliště v době uzavření dohody, obsahuje doplňující formální pravidla pro tento druh dohody, budou tato pravidla použita. Pokud manželé mají místo obvyklého bydliště v odlišných zúčastněných členských státech a pokud práva těchto členských států zakotvují odlišná formální pravidla, dohoda je platná co do formy, splňuje-li podmínky stanovené právem jedné z těchto zemí.

4. Pokud tak stanoví právo místa soudu, mohou manželé rovněž určit rozhodné právo před soudem v průběhu soudního řízení. V tomto případě soud zaprotokoluje určení v souladu s právem místa soudu.

Článek 4
Rozhodné právo v případě, že je strany nezvolí

V případě, že nedojde k volbě podle článku 3, rozvod a rozluka se řídí právem státu:

- a) v němž mají manželé místo obvyklého bydliště v okamžiku předání věci soudu; popřípadě
- b) v němž měli manželé poslední místo obvyklého bydliště, pokud nedošlo ke změně tohoto místa bydliště dříve než rok před předáním věci soudu, jestliže jeden z manželů ještě v tomto státě sídlí v okamžiku předání věci soudu; popřípadě
- c) jehož státní příslušnost mají manželé v okamžiku předání věci soudu; popřípadě
- d) jehož soudu byla věc předána.

Článek 5 Použití práva místa soudu

Jestliže rozhodné právo podle článků 3 a 4 neupravuje rozvod nebo jednomu z manželů nezajišťuje rovnost přístupu k rozvodu nebo k rozluce z důvodu jeho pohlaví, použije se právo místa soudu.

Článek 6 Vyloučení zpětného a dalšího odkazu

Když toto nařízení předepisuje použití práva některého státu, rozumí tím právní předpisy platné v tomto státě, s výhradou pravidel mezinárodního práva soukromého.

Článek 7 Veřejný pořádek

Použití ustanovení určeného práva podle tohoto ustanovení lze vyloučit pouze tehdy, je-li toto použití zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa, jehož soud ve věci jedná.

Článek 8 Nesjednocené systémy

1. Je-li stát tvořen více územními celky, z nichž každý má vlastní právní předpisy ve věcech rozvodu a rozluky, považuje se každý územní celek pro účely určení rozhodného práva podle tohoto nařízení za stát.
2. Zúčastněný členský stát, v němž má více územních jednotek vlastní právní předpisy ve věcech rozvodu a rozluky, není povinen řídit se tímto nařízením při kolizi právních předpisů výhradně mezi těmito celky.

Kapitola III - Jiná ustanovení

Článek 9

Informace poskytované zúčastněnými členskými státy

1. Nejpozději [tři měsíce od data použitelnosti tohoto článku] zúčastněné členské státy informují v případě potřeby Komisi o svých vnitrostátních ustanoveních ohledně:

- a) formálních pravidel týkajících se dohod o volbě rozhodného práva; a
- b) o možnosti určit rozhodné právo podle čl. 3 odst. 4.

Zúčastněné členské státy uvědomí Komisi o veškerých následných změnách těchto ustanovení.

2. Komise vhodnými prostředky zveřejní informace sdělené jí podle odstavce 1, zejména prostřednictvím webových stránek Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci.

Článek 10

Přechodná ustanovení

1. Toto nařízení se vztahuje na zahájená soudní řízení, jakož i na dohody podle článku 3 a uzavřené po datu jeho použitelnosti v souladu s článkem 13.

Dohoda o volbě rozhodného práva uzavřená podle práva zúčastněného členského státu před použitelností tohoto nařízení však rovněž nabývá účinnosti, pokud splňuje podmínky zakotvené v čl. 3 odst. 3 prvním pododstavci.

2. Tímto nařízením nejsou dotčeny dohody o volbě rozhodného práva uzavřené podle práva zúčastněného členského státu, jehož soudu byla věc předána před použitelností tohoto nařízení.

Článek 11

Vazby na platné mezinárodní úmluvy

1. Toto nařízení nenarušuje platnost dvojstranných nebo mnohostranných úmluv, jichž se účastní jeden nebo více zúčastněných členských států v době přijímání tohoto nařízení a které se týkají věcí, které upravuje toto nařízení, bez újmy na povinnostech zúčastněných členských států podle článku 351 Smlouvy o fungování Evropské unie.

2. Toto nařízení je bez ohledu na odstavec 1 pro zúčastněné členské státy nadřazeno dohodám ohledně záležitostí, které upravuje toto nařízení a jichž se zúčastněné členské státy účastní.

Článek 12
Ustanovení o revizi

Nejpozději [pět let po vstupu tohoto nařízení v platnost] předloží Komise Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o uplatňování tohoto nařízení. Zprávu podle potřeby doprovodí návrhy na úpravu.

Kapitola IV - Závěrečná ustanovení

Článek 13
Vstup v platnost a použitelnost

Toto nařízení vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Je použitelné ode dne [dvanáct měsíců od data přijetí tohoto nařízení], s výjimkou článku 9, který je použitelný ode dne [šest měsíců od data přijetí tohoto nařízení].

Toto nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné v zúčastněných členských státech v souladu se smlouvami.

V Bruselu dne

Za Radu
předseda